

AARTEET

Vanhimmat, kauneimmat, ainutlaatuisimmat kansalliskirjaston kokoelmista

Näyttely Helsingin yliopiston kirjaston – Suomen kansalliskirjaston kupolisalissa 9.3. – 15.10.2005

[02/05](#)

Aarteet -näyttelyssä esitellään kansalliskirjaston kulttuuriaarteita yli 2100 vuoden ajalta alkaen pari sataa vuotta ennen ajanlaskumme alkua. Esillä on sekä kansallisia että kansainvälisiä harvinaisuuksia idästä länteen kertomassa kirjallisen kulttuurin kehitysvaiheista ja kirjapainotaidon historiasta vuosisadoittain 1900-luvun alkuun saakka. Näyttelyssä ilmenee, miten oma kansallinen kirjakulttuurimme ei ole syntynyt erillisenä saarekkeena, vaan osana ja vuorovaikutuksessa maailman kulttuurien kanssa. Näyttelyteokset edustavat monipuolisesti eri tieteenalaja ja kirjallisuutta aina teologiasta tähtitieteeseen, maantieteeseen, kasvi- ja eläintieteisiin, humanistisiin tieteisiin ja insinööritieteisiin saakka.

Näyttelyssä lähdetään liikkeelle kirjaston vanhimmista käsikirjoituksista, Egyptistä peräisin olevista papyruksista noin 200 eKr ja ostrakoneista, ruukunpalasista, jotka toimivat muinaisessa Egyptissä kirjoitusalusena, ja edetään kiinalaiseen 1300-luvun puupainatukseen. Esillä on myös kiinankielinen käsikirjoitusfragmentti 350-luvulta jKr sekä arabiankielinen keittokirja 1200-luvulta.

Muinaisesta Egyptistä ja kaukoidästä siirrytään Eurooppaan. Varhaista länsimaista kirjallisuutta esitellään käsikirjoituksin sekä 1400-luvun puolen välin merkittävän eurooppalaisen keksinnön, kirjapainon tuottein, inkunaabelein. Esillä ovat muun muassa kirjaston varhaisin sidottu latinankielinen käsikirjoitus, vanhin irrallinen käsikirjoituskatkelma 1100-luvulta, kirjaston vanhimman painetun länsimaisen teoksen katkelma vuodelta 1457, kirjaston vanhin kokonaisena säilynyt painettu teos vuodelta 1467, ensimmäinen painettu maailmanhistorian käsikirja 1474, maailman ensimmäinen painosta ilmestynyt kartasto 1477 ja maailman ensimmäinen painettu erikoisatlas 1485. 1500-luvun esikoisista mainittakoon ensimmäinen tieteellisin periaattein laadittu kasvikuvasato ja ensimmäinen kättilöille tarkoitettu kuvitettu teos.

Aarteet-näyttelyn kauneimpiin kirjoihin kuuluu Tuntien kirja "Livre d'heures". Käsikirjoitettu rukouskirja 1400-luvulta. Kuva on julkaistu myös Muistiin painettua-teoksessa.

Suomalaisista esikoisista ovat esillä näyttelyssä muun muassa ensimmäinen Suomea varten painettu teos Missale aboense 1488, ensimmäiset suomen kielellä painetut teokset 1500-luvulla, ensimmäinen Suomessa painettu suomenkielinen julkaisu 1600-luvulta, ensimmäiset almanakat, ensimmäinen suomen kielen kielioppi, sanakirja, sanomalehti ja tietosanakirja. Esillä ovat myös Helsingin yliopiston kirjaston vuonna 2004 hankkimat harvinaisuudet: 1484 painettu Psaltnari, jota tämän lisäksi tunnetaan vain yksi täydellinen kappale, ja aiemmin täysin tuntematon suomenkielinen virsikirja 1600-luvulta.

Näyttelyssä esitellään myös musiikkia alkaen varhaisimmista keskiaikaisista nuottinäytteistä Sibeliuksen käsikirjoituksiin sekä kirjataidetta ja grafiikkaa venäläisistä futuristeista Akseli Gallen-Kallelaan ja Helene Schjerfbeckiin. Käsikirjoituskokoelmista on koottu niin orientaliaa kuin eksotiikkaa, kuten persialainen käsikirjoitus, singalinkielinen palmunlehtikirjoitus ja Tervikin salakirjoitus. Lisäksi esillä on kirjeitä kuuluisilta taiteilijoilta ja säveltäjiltä, kuten Claude Monet'ltä, Auguste Rodinilta, Enrico Carusolta, Giacomo Puccinilta ja Claude Debussyltä.

Paitsi vanhimpia, harvinaisimpia ja ainutlaatuisimpia dokumentteja, näyttelyssä esitellään myös kansalliskirjaston kauneimpia sidoksia, loistopainoksia ja -kuvituksia. Pienpainatekokoelmasta koottu valikoima osoittaa, miten 100 vuotta vanhat mainokset, hinnastot ja ohjelmalehtiset heijastavat omaa aikaansa ainutlaatuisella tavalla. Kirjaston pienikokoisimpia kirjoja edustavat näyttelyssä metallikotelossa oleva miniatyyrikoraani ja lastenkirja 1800-luvulta. Esillä on myös varhaisin painettu paperinukke Brummeriana-kokoelmasta.

Näyttely kertoo mielenkiintoisia tarinoita myös kirjan omistushistoriasta, miten kirja monien seikkailujen jälkeen on löytänyt kotinsa juuri Suomen kansalliskirjastosta, kuten Mikael Agricolan omistama kirja ja Pietari Suuren isän opettajan ja langon Boris Morozovin omistama kirja ja ensimmäisen venäläisen tiedemiehen Mihail Vasilevitš Lomonosovin kirja.

Näyttelyn on suunnitellut kansalliskirjaston kokoelma-asiantuntijoista koostuva työryhmä yhteistyössä eri tieteenalojen tutkijoiden kanssa. Näyttely on osa kansalliskirjaston kokoelmahanketta, johon näyttelyn lisäksi liittyy ensi syksynä julkaistava kirjahistoriallinen verkkoteos ja 2004 marraskuussa ilmestynyt kokoelmien synnystä ja historiasta kertova tietokirja *Muistiin painettua. Kansalliskirjaston kulttuuriaarteita*. Näyttelyllä juhlistetaan myös Helsingin yliopiston 365-vuotisjuhlavuotta.

Samanaikaisesti *Aarteet* -näyttelyn kanssa avataan Helsingin yliopiston kirjaston galleriassa kaikki Euroopan maat kattavan palimpsestikäsi kirjoitusprojektin loppunäyttely *Rinascimento Virtuale*. Suomea projektissa edustavat professori **Jaakko Frösén** ja tutkija **Mika Hakkarainen** Helsingin yliopiston klassillisen filologian laitokselta. Lisäksi galleriassa on tutkija **Anja Inkeri Lehtisen** suunnittelemat kaksi näyttelykokonaisuutta: *Tieteen tulo Suomeen keskiajalla* ja *Aarteita kirkkojen arkistoista*, joissa on esillä keskiaikaisia käsi kirjoituksia kansalliskirjaston kokoelmista.

Inkeri Pitkäranta
suunnittelija
Kansalliskirjasto
puh.191 22738
inkeri.pitkaranta at helsinki.fi

- Kansalliskirjaston kahvilassa on 17.3. asti näyttely ”Hans Christian Andersen 200 vuotta” ja kirjaston Rotundassa 21.5. asti ”Sukulaiset parrasvaloissa. Suomen ja Viron teatteri unkarilaisella näyttämöllä”. Näyttelyistä ja yleisöluennoista lähemmin [kirjaston verkkosivuilla](#)